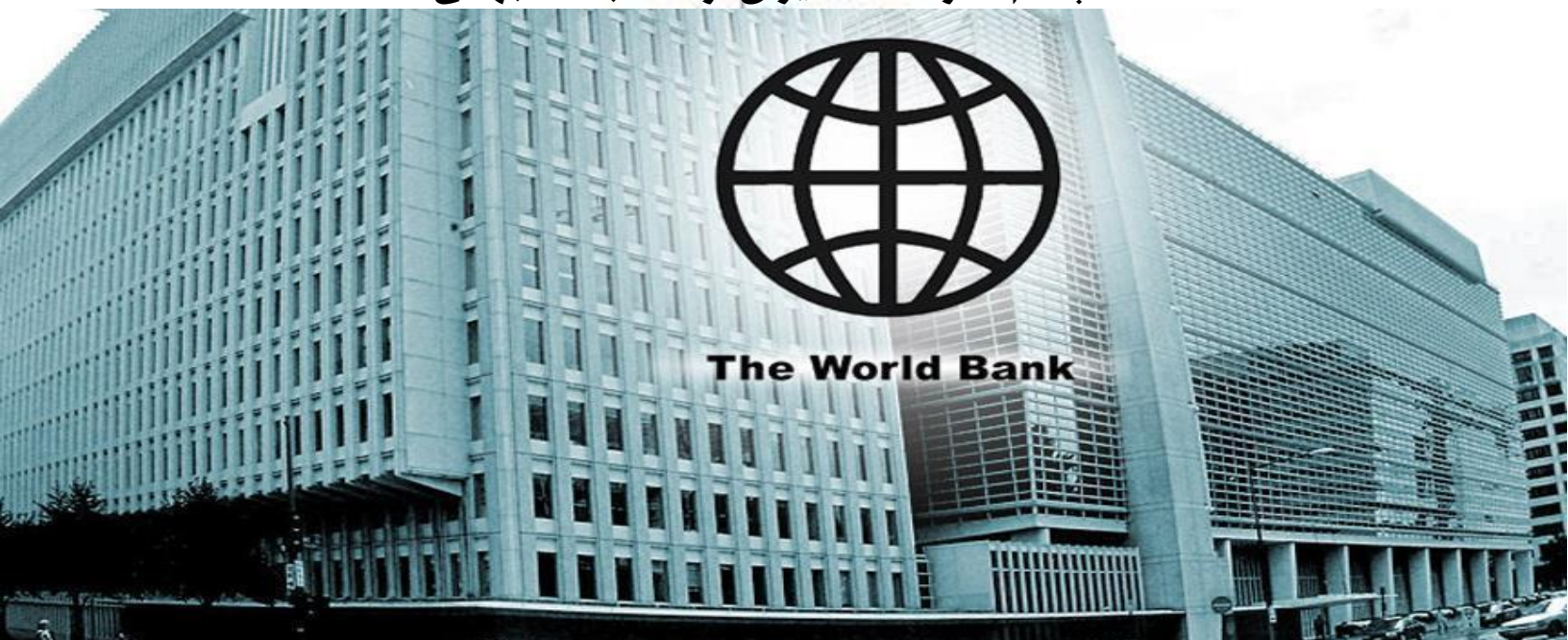

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

چشم‌انداز اقتصاد ایران از نگاه بانک جهانی

مطابق پیش‌بینی‌های بانک جهانی، در سال ۱۳۹۸، اقتصاد ایران برای دومین سال متوالی رکود را تجربه خواهد کرد و به دلیل شوک‌های خارجی ناشی از تولید نفت و گاز، حدود ۸٫۷ درصد کوچک‌تر خواهد شد. همچنین طی دو سال آینده، اقتصاد ایران با افزایش رکود و تورم، استمرار کاهش ارزش پول ملی، افزایش هزینه‌های دولت و محدودتر شدن توان بانک‌ها در تسهیل فعالیت‌های اقتصادی به دلیل مشکلات ساختاری و چالش‌های نقدینگی مواجه خواهد بود.

❖ نگاه کلی به اقتصاد ایران

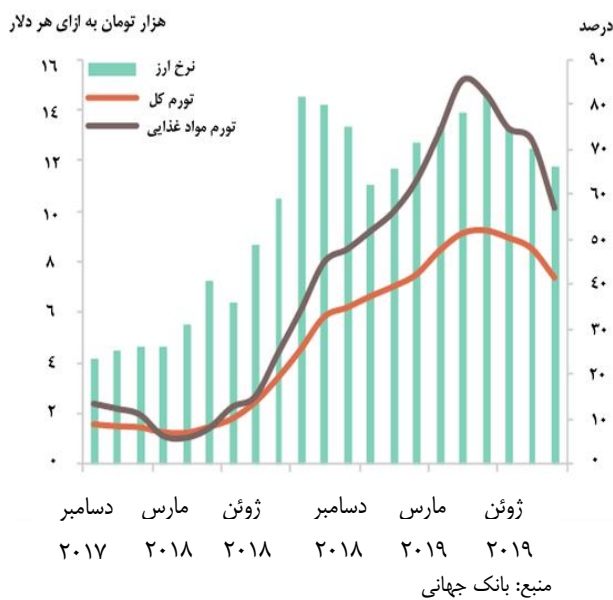
جدول ۱. نگاه کلی به اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۸

۸۲	جمعیت (میلیون نفر)
۴۹۵.۱	تولید ناخالص داخلی (میلیارد دلار)
۶۰۳۷	تولید ناخالص داخلی سرانه (دلار)
۱۱.۶	نرخ فقر درآمد متوسط رو به بالا (روزانه ۵,۵ دلار)
۴۰	ضریب جینی
۱۰۸	ثبت نام در دوره ابتدایی (درصد ناخالص)
۷۶.۲	امید به زندگی در بدو تولد، (سال)

منبع: بانک جهانی

- مطابق جدول ۱، تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص داخلی سرانه ایران در سال ۲۰۱۸، به ترتیب برابر با ۴۹۵ میلیارد دلار و حدود ۶ هزار دلار بوده است.
- آمارها نشان می دهد نرخ فقر در ایران افزایش یافته و از ۸,۱ درصد در سال ۲۰۱۳ به ۱۱,۶ درصد در سال ۲۰۱۶ رسیده است که می توان آن را ناشی از کاهش ارزش یارانه های نقدی پرداختی توسط دولت دانست. این نرخ بر اساس آستانه درآمد متوسط روبه بالا (روزانه ۵,۵ دلار) اندازه گیری شده است.
- در پایان فصل دوم سال ۲۰۱۹، نرخ بیکاری در ایران حدود ۱۱ درصد بوده و نرخ مشارکت اقتصادی با کاهش اندکی همراه بوده و در ژوئن ۲۰۱۹ به ۴۰,۶ درصد رسیده که نشان دهنده رکود فعالیت های اقتصادی در بازار کار است.

نمودار ۱. نرخ ارز و تورم ایران

- با توجه به نمودار ۱، تورم در ماه می ۲۰۱۹ (معادل اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۸) به دلیل افزایش نااطمینانی های اقتصادی، انتظارات تورمی و کاهش شدید ارزش پول ملی به ۵۲ درصد (بیشترین مقدار طی ۱۲ ماه گذشته) رسید.
- نرخ تورم در مواد غذایی بسیار بالا بوده است. برای مثال، محصولات گوشتی در آوریل ۲۰۱۹ تورم ۱۱۶ درصدی را تجربه کرده اند.
- نرخ تورم بالا جمعیت روستایی را نیز تحت تاثیر قرار داده به طوری که نرخ تورم در مناطق روستایی حدود ۴۶ درصد بوده که نسبت به مناطق شهری حدود ۵ واحد درصد بیشتر است.
- در آگوست ۲۰۱۹، ارزش ریال نسبت به دلار آمریکا ۴۰ در مقایسه با سپتامبر ۲۰۱۸ بهبود یافته است.

^۱ بر اساس شاخص برابری قدرت خرید (PPP)

^۲ ۲۰۱۷

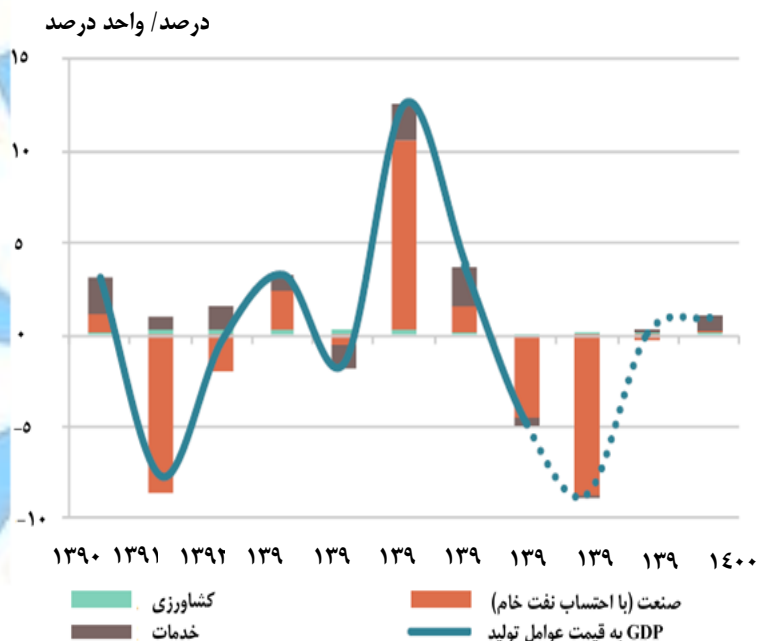
❖ چشم انداز اقتصاد ایران

مطابق با پیش‌بینی‌های بانک جهانی، در سال ۱۳۹۸، اقتصاد ایران برای دومین سال متوالی رکود را تجربه خواهد کرد و به دلیل شوک‌های خارجی ناشی از تولید نفت و گاز، حدود ۸٫۷ درصد کوچکتر و نرخ تورم به ۳۸ درصد خواهد رسید. همچنین به نظر می‌رسد ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی در میان‌مدت افت خواهد کرد.

نمودار ۲. رشد تولید ناخالص داخلی و سهم از رشد عوامل تولید

- با توجه به نمودار ۲، در سال ۱۳۹۸، رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت عوامل ایران کمتر از منفی ۵ درصد بوده که عمدتاً به دلیل رشد منفی ارزش افزوده بخش صنعت (همراه با نفت) است.

- مطابق پیش‌بینی‌های بانک جهانی در سال ۱۴۰۰، رشد تولید ناخالص داخلی ایران به قیمت عوامل، مثبت خواهد شد که دلیل آن رشد ارزش افزوده بخش خدمات نسبت سایر بخش‌ها خواهد بود.

منبع: بانک جهانی

- همانطور که از جدول ۲ مشخص است، در سال ۱۳۹۸، رشد تمامی اقلام هزینه‌ای تولید ناخالص داخلی منفی برآورد شده است. این درحالی است که مطابق برآورد صورت گرفته توسط بانک جهانی، در سال ۱۳۹۹، رشد سرمایه گذاری و خالص صادرات مثبت شده و مصرف خصوصی و مصرف دولتی نیز علیرغم رشد منفی، بهبود خواهند یافت. شایان ذکر است در سال مذکور مصرف خصوصی نسبت به مصرف دولتی از وضعیت بهتری برخوردار خواهد بود. کسری بودجه و بدهی‌های دولت نیز در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸ افزایش خواهد داشت.

جدول ۲. وضعیت ایران در شاخص های اقتصاد کلان

۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۱	۰,۱	-۸,۷	-۴,۹	۳,۸	۱۳,۴	رشد حقیقی اقتصاد به قیمت ثابت بازار
۰,۵	-۰,۳	-۲	-۲,۲	۲,۵	۳,۸	مصرف خصوصی
۱,۷	-۲,۱	-۵,۴	-۱,۳	۳,۹	۳,۷	مصرف دولت
۱,۳	۱	-۰,۱	-۵,۹	۱,۴	-۳,۷	سرمایه گذاری ناخالص ثابت
۲	۱,۶	-۲۸,۷	-۱۳,۵	۱,۸	۴۱,۳	صادرات کالا و خدمات
۴,۳	۱,۳	-۲۱,۱	-۳۸,۳	۱۳,۴	۶,۱	واردات کالا و خدمات
۱	۰,۱	-۸,۷	-۴,۹	۳,۷	۱۲,۵	رشد حقیقی اقتصاد به قیمت ثابت عوامل تولید
۱,۵	۱	۱	-۱,۵	۳,۲	۴,۲	کشاورزی
۰,۴	-۰,۷	-۱۹,۸	-۹,۶	۳	۲۴,۷	صنعت
۱,۲	۰,۵	-۰,۲	-۰,۸	۴,۵	۳,۷	خدمات
۲۲,۷	۲۹	۳۸,۳	۲۹,۹	۹,۶	۹	نرخ تورم (شاخص قیمت مصرف کننده)
-۰,۳	-۰,۵	-۰,۶	۰,۱	۳,۵	۳,۹	تراز حساب جاری (درصد از تولید ناخالص داخلی)
-۶	-۵,۹	-۵,۶	-۵,۴	-۱,۸	-۱,۹	تراز مالی دولت (درصد از تولید ناخالص داخلی)
۵۱,۳	۵۰,۴	۴۹,۳	۴۰,۲	۳۸,۲	۴۹	بدهی عمومی ناخالص (درصد از تولید ناخالص داخلی)

منبع: بانک جهانی

❖ تحولات اقتصاد ایران طی دو سال آینده

- ✓ بر اساس پیش بینی های بانک جهانی و مطابق با جدول ۲، اقتصاد ایران در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به طور متوسط سالانه ۰,۵ رشد خواهد کرد.
- ✓ با وجود تعدیل انتظارات تورمی، نرخ تورم سالانه همچنان بالای ۲۰ درصد باقی خواهد ماند.
- ✓ کاهش ارزش پول ملی منجر به بهبود رقابت پذیری صادرات کالاها و خدمات ایران در منطقه و در نتیجه کاهش کسری حساب جاری خواهد شد.
- ✓ کاهش شدید درآمد سرانه واقعی و نرخ تورم دورقمی، از کانال های متفاوتی نظیر بازار نیروی کار، افزایش هزینه های زندگی و کاهش ارزش واقعی یارانه های نقدی، اثرات منفی قابل توجهی بر نرخ فقر در کشور خواهد داشت.
- ✓ شوک های نفتی سال های گذشته منجر به محدود شدن درآمدهای نفتی و مالیاتی خواهد شد.

❖ چالش‌های پیش روی اقتصاد ایران

- ✓ افزایش رکود و تورم در صورت تداوم محدودیت صادرات نفت
- ✓ استمرار کاهش ارزش پول ملی
- ✓ افزایش هزینه‌های دولت
- ✓ محدودتر شدن توان بانک‌ها در تسهیل فعالیت‌های اقتصادی به دلیل مشکلات ساختاری و چالش‌های نقدینگی

چالش‌های فوق، نقش کلیدی متنوع‌سازی فعالیت‌های اقتصادی را از طریق تمرکز بر بخش غیرنفتی که منجر به رشد اقتصادی و افزایش درآمدهای دولت خواهد شد، روشن می‌سازد. به علاوه، تمرکز بر تجارت غیرنفتی می‌تواند منجر به بهبود انعطاف در برابر شوک‌های خارجی شده و دستیابی به اهداف برنامه‌های توسعه بلندمدت را تسهیل کند.

